Published and distributed under permit No. ... (31), authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Jersey City, New Jersey. — By order of the President, A. S. BURLESON, Postmaster General.

СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРҐАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРҐАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ — РІК XXIX — ЧИСЛО 94. ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. ДЖ., ПЯТНИЦЯ, 22-го ЦВІТНЯ, 1921. — VOL. XXIX — No. 94. JERSEY CITY, N. J., FRIDAY, APRIL 22, 1921. — THREE CENTS

Справа еміґрації горячо дебатуєсь.

ВИРИНАЄ ПИТАННЄ, ЧИ ҐЮЗ ПИСАВ ЛИСТА ЗА НЕДОПУЩЕННЄМ ДЕКОТРИХ НАЦІОНАЛЬНОСТИЙ.

ВАШІНҐТОН, 20. цвітня. — Зараз по проголошенню опінії правительства про справу іміґрації виступив до дискусії над іміґраційним законопроектом конґресмен Чендлер з Ню Йорку і почав остро критикувати заяву секретаря стейту Ґюза, висловлюючи навіть сумнів, чи Ґюз міг колинебудь таке писати.

Неменче остро виступав проти секретаря стейту нюйорський конґресмен Сіґел, один з трох конґресменів, котрі засідаючи в комітеті палати послів для справ іміґрації не згодився на рапорт більшости сего комітету і спротивився обмеженню іміґрації зі ще двома другими конґресменами.

ДЕПАРТАМЕНТ СТЕЙТУ ЗАПЕРЕЧУЄ, ЩО ҐЮЗ ЗАЯВЛЯВ ЩОНЕБУДЬ В СПРАВІ ІМІҐРАЦІЇ

ВАШІНҐТОН, 20. цвітня. — Секретар стейту Ґюз не видав ніякої заяви, чи він видавав яку опінію про обмеженне іміґрації чи ні. Зате департамент стейту, на котрого чолі стоїть Ґюз, видав заяву, в котрій поясняє, що конґресмен Джансон, предсідатель комітету для справ іміґрації, просив свого часу директора конзулярної служби о інформації, які іміґранти, яких національностий та в якім числі збираються їхати до Злучених Держав. У відповідь нате секретар стейту вислав до комітету всі інформації, які він мав в тій справі. Межи тими інформаціями були також погляди ріжних урядників на бажаність або небажаність ріжних іміґрантів. Ґюз їх не викидав, але в цілости предложив комітетови. Однак зі свого боку Ґюз нічого не додавав. Тому погляди про небажаність певних національностий не треба приписати йому, але ріжним урядникам.

ДЕБАТА НАД ІМІҐРАЦІЙНИМ БИЛОМ.

ВАШІНҐТОН, 20. цвітня. — Цілий нинішний день палата послів займалася іміґраційним законопроектом. Після промови нюйорського конґресмена Чендлера, котрий боронив передовсім Жидів перед закидами, піднесеними в рапорті, предложеним Ґюзом, виступав з промовою голова іміґраційного комітету Джансон і жалувався, що з рапорту уряду вийшла справа упередження до ріжних національностий. Він ручив, що не має жадного упередження до ніякої нації, але просив послів голосувати за законопроектом, котрий на його думку не допустить до того, щоби на Злучені Держави викидали людий як на смітниско.

Дебата буде тревати ще цілий завтрішний день, але завтра посли будуть могли говорити лише по 5 мінут. Здається, що завтра також прийде до голосовання над справою. Сподіваються, що законопроект ухвалять в палаті послів великою більшостю.

СЕНАТ ПОТВЕРДЖУЄ МИРОВИЙ ДОГОВІР З РЕПУБЛИКОЮ КОЛУМБІЄЮ.

ВАШІНҐТОН, 20. цвітня. — Сенат Злучених Держав потвердив нині 69 голосами проти 19 договір межи Злученими Державами та середно-американською републикою Колумбією. На основі сего договору Злучені Держави заплатили Колумбії 25 міліонів долярів відшкодовання за право побудовання панамського каналу через її територію.

Сенатор Бора вніс був резолюцію, щоби конґрес заявив, що платячи сю суму Колумбії, він не признає, що Злучені Держави винуваті за панамську революцію; сю резолюцію відкинено.

ЗЕЛІЗНИЧІ ЮНІЇ ЗАКИДУЮТЬ, ЩО ЗЕЛІЗНИЦІ РОЗТРАЧУЮТЬ БІЛІОН ДОЛЯРІВ РІЧНО.

ШІКАҐО, 20. цвітня. — Представителі юній зелізничих робітників предложили федеральній Зелізничій Робітничій Раді докази на те, що американські зелізниці розтрачують рік річно по одному біліонови долярів. З предложених доказів виходить, що розтрати, які можна добути назад, виносять коло 578 і пів міліона долярів на рік, а розтрати, яких звороту не можна добитися, також тільки само. Юнії виказують, що якби запобіжено розтратам, то зелізниці не потребувалиби обнижати заплату своїм робітникам.

ПОЛІТИКИ ЗІ ЗАХІДНИХ СТЕЙТІВ ЛУЧАТЬСЯ ПРОТИ ЯПАНЦІВ.

ВАШІНҐТОН, 20. цвітня. — Сенатори та конґресмени з 11 західних стейтів злучилися нині в діяльну орґанізацію, яка має займатися спеціяльно іміґрацією Япанців до Злучених Держав. Орґанізація заявляє, що першим її кроком буде зібрати дані про японську іміґрацію, щоби переконати другі стейти про потребу акції в тій справі.

ІМІҐРАНТИ ДО АМЕРИКИ ЛИШЕ НА АМЕРИКАНСЬКИХ КОРАБЛЯХ.

ВАШІНҐТОН, 19. цвітня. — Сенатор Джовис, републиканський сенатор зі стейту Вашінґтон, вніс нині поправку до іміґраційного закона, на основі котрого іміґранти, приїзджаючі до Злучених Держав, будуть мали їхати сюди лише на кораблях, що їдуть під американським прапором.

ФАРМЕРИ ЗА ЗНИЖЕННЄМ ПЕРЕВОЗОВОЇ ТАРИФИ.

ВАШІНҐТОН, 20. цвітня. — Делеґати Національної Фармерської Юнії, котра тепер відбуваєсь в сім місті, будуть на авдієнції у президента Гардинґа, щоби просити його о поміч в їх акції за обниженнєм перевозової тарифи, котре конче потрібне фармерам.

ЗЕЛІЗНИЦІ ХОЧУТЬ ЗАМИКАТИ СТАЦІЇ ДЛЯ ЗЕЛІЗНИЧОГО РУХУ

Комісія для публичної служби другого дистрикту, котрий обіймає стейт Ню Йорк, розглядала просьбу зелізничої компанії Ірі, котра просило о дозвіл замкнути кілька зелізничих двірців коло міста Бофало. Зелізниця казала, що вона мусить се зробити нате, щоби в той спосіб заощадити гроші. Комісія для публичної служби, котра має нагляд над зелізничим рухом, відповіла, що вона не зможе згодитися з пропозицією зелізниці та що зелізниці мусять робити свою службу так, як сього вимагає потреба американського народа.

САМОУБИЙСТВО ГОЛОВИ ФРАНЦУЗЬКОЇ КОРАБЕЛЬНОЇ ЛІНІЇ.

В понеділок попонив в однім першорядним нюйорськім готели самоубийство Морис Козмінскі, ґенеральний директор пасажирського департаменту французької корабельної лінії. Небіщика найдено повішеного на кілку на рушники при помочи ременця, яким він водив свого улюбленого пса. Кажуть, що причиною самоубийства був жаль по жінці, котра вмерла недавно.

ҐАЗЕТА ПОЗИВАЄ МЕЙОРА МІСТА ЗА МІЛІОНОВУ СУМУ.

Шікаґовська ґазета „Трибюн" пізвала до суду мейора міста Шікаґо Томпсона, контрольора міста Гардинґа, президента міської ради для міських амеліорацій (поправок) Флаґерті, та будівляних інжинерів Френка Месе та Остина Лінча. Часопись каже в позві, що мейор, щоби відвдячитися своїм політичним приятелям, позваляє їм рабувати касу міста, що він уже виплатив їм через двох згаданих інжинерів один міліон долярів, та що він думає обшахрувати місто на загальну суму двох міліонів 876 тисяч долярів. Часопись вносить позов як один з податковців і жадає, щоби суд здержав виплату дальших гроший згаданим інжинерам і приказав їм звернути побраний ними неправно міліон долярів.

ПАЧКАРІ ГОРЯЧИХ НАПОЇВ ЗАПОМОГЛИСЯ РЕЛІҐІЄЮ.

Як доносять шікаґовскі урядники для переведення прогібіційного закона, пачкарі горячих напитків скористали з дозволу, даного урядом на продаж вина Жидам для святковання свята пасхи, і продали велику скількість вина зовсім не для святочних цілий. Прогібіційні власти оголосили, що кождий Жид, без огляду на те, до якої релігійної секти він себе зачисляє, має право купити на посвідку від рабіна 10 ґальонів вина. Шікаґовські прогібіційні урядники дозволили гуртовним складам споровадити тисячі ґальонів сакраментального вина, але тепер вони кажуть, що вони зовсім не мають найменчої певности, чи вина вживають дійсно для сакраментальних цілий. Директор прогібіції в Шікаґо каже, що він зовсім не знав, що в Шікаґо є тілько рабінів, як виходить з предложених карточок. Урядники нарікають, що вони не можуть мати в тім зглядї докладнійшої контролі, а рабіни нарікають, що з їх релігійних святковань користають пачкарі алкоголічних напитків.

ЮНІЇ ВІДПОВІДАЮТЬ СУДДІ ҐЕРІ.

Нюйорські юністи через ріжні орґанізації висловили своє невдоволеннє зі слів судді Ґері, президента ради директорів Юнайтид Стейт Стіл Корпорейшен, котрий позавчора висловився остро проти робітничих юній та робітників, зорґанізованих в юніях. Міська робітнича рада міста Ню Йорку відповіла на закид судді Ґері, що буцімто зорґанізовані в юніях робітники непрацьовиті, та підчеркує, що робітники мають таке саме право орґанізуватися для оборони своїх інтересів, як капіталісти для оборони своїх.

НЕВДОВОЛЕННЄ ЗІ ЗАЯВИ ҐЮЗА.

Демократичний посол Сабат з Ілинойс, републиканський конґресмен Сіґел з Ню Йорку, та републиканець Маловней з Месечузетс не згодилися з рапортом більшости комітету для справ іміґрації в палаті послів та видали свою опінію, в котрій виступають проти пропонованого закона проти іміґрації. Вони кажуть, що вони також стоють на тім становищи, що до Америки треба допускати лише людий, які морально і фізично і умово надаються на те, щоби стати американськими горожанами в повнім того слова розуминню, але вони противляться забороні іміґрації, бо така заборона порозриває родини американських іміґрантів, що уже находяться в Америці, а кромі сього позбавить захисту в Америці людий, терпячих від релігійних та національних переслідувань. Вони пропонують, щоби обі палати конґресу не спішилися дуже зі законами, щоби вони радше добре застановилися над тим, які кроки поробити, та щоби конґрес, як що він вже буде ухвалював закон, брав під увагу не перепись населення з 1910. року, але з 1920 року.

КОНҐРЕСМЕН КРИТИКУЄ УСТУПСТВА ЗРОБЛЕНІ ДЕБСОВИ

ВАШІНҐТОН, 20. цвітня. — Конґресмен Стівенсон з Норт Каролайни виступав в палаті послів з острою критикою на ґенерального прокуратора (міністра судівництва) Догерті за уступства, пороблені ним Юдинови Дебсови, соціялістичному провідникови, котрий тепер відсиджує кару в тюрмі в Атланта, в Джорджії. Конґресмен критикував міністра за те, що він дозволив Дебсови їхати до Вашінґтону старатися о амнестію для себе. Рівночасно конґресмен виступав проти амнестії для Дебса, котра, як він казав, буде незадовго дана.

1,200 САМОВБИЙСТВ В БУДАПЕШТІ ЗА ОДИН МІСЯЦЬ ІЗЗА ГОЛОДУ.

ЖЕНЕВА, (Швайцарія), 20. цвітня. — Тутешний Червоний Хрест одержав звідомленнє від капітана Петдро, голови Американського Червоного Хреста в Будапешті, в якому він доносить, що там голод зростає щораз більше. Він пише, що в одному місяці марті було в Будапешті 1,200 самовбийств ізза голоду.

Подібні рапорти приходять також з менших угорських міст і длятого Червоний Хрест побільшує тепер свою поміч для них.

МАДЯРСЬКІ МОНАРХІСТИ ХОТЯТЬ ГОЛОСУВАТИ НАД ПОВОРОТОМ КОРОЛЯ ЯКО УГОРСЬКОГО КОРОЛЯ.

ЖЕНЕВА, (Швайцарія), 20. цвітня. — Приклонники бувшого австрійського цісаря Кароля оповідають, що мадярське правительство має розпустити парлямент і розписати нові вибори.

Кличем підчас нових виборів має бути поворот Кароля яко угорського короля.

Колиб приклонники монархії і Кароля виграли при виборох, то Кароль мав би вернутися знова до Будапешту. Він кажуть, приїхав би туди протягом трох місяців з тріомфом.

ПІДЧАС ВИБОРІВ В АНҐЛІЇ СПАЛЕНО ЧЕРВОНИЙ ПРАПОР.

ЛОНДОН, 20. цвітня. — При доповняючих виборах вийшов послом до парляменту член коаліції (урядова ґрупа в парляменті) Стенлі Болдвин 12,857 голосами проти 1,680 голосів, які одержав соціялістичний кандидат Генрі Миллс.

Соціялістичний кандидат стояв у самоході біля статуї королевої Вікторії. Коли товпа, що зібралась на улицях, побачила на самоході Червоний прапор, облила його нафтою і спалила. У возі розбитого „тайрси" (ґуми на колесах) і кандидат ледви втік. Коли піднеслись протести проти спалення червоного прапора, товпа заглушила їх співом національного гимна.

МАДЯРИ НЕ Є ПРОТИ ЖИДІВ, АЛЕ НЕ ХОТЯТЬ ОСТАВИТИ ТОРГОВЛІ ВИКЛЮЧНО В ЇХ РУКАХ.

ВІДЕНЬ, 20. цвітня (Жидівська телеґрафічна аґенція). — Новий угорський премієр, граф Стефан Бетлен, у своїй недавній промові в угорському парляменті заявився проти антисемітської (проти-жидівської) політики.

Одначе рівночасно він сказав, що угорське правительство поробить заходи, щоби Жиди не змонополізували торговлі на Угорщині.

В НІМЕЧЧИНІ ТОВПА ПОБИЛА АМЕРИКАНЦІВ.

БЕРЛІН, 20. цвітня. — В часі похорону німецької цісаревої в Потсдамі німецькі жінки і діти напали на Американця з Шікаґо, Джеймса Е. Тобинсона і його жінку і тяжко їх побили. Напад повстав наслідком крику одної Німки, що се Французи. Виратував з рук нападаючої товпи абоє шикаґовців один поліцай і двох Німців, котрі успокоювали публику, кажучи, що се Американці а не Французи.

ГРЕЦЬКО-ТУРЕЦЬКА ВІЙНА В МАЛІЙ АЗІЇ.

ЦАРГОРОД (Константинополь), столиця Туреччини, 20. цвітня. — Грецькі війска зачали сильний протинаступ проти Турків недалеко міста Ушак, в Малій Азії, щоби не дати їм заняти сього міста.

ЗАХОДИ ПРОТИ ДОРОЖНІ ПОЖИВИ В ПАРИЖІ.

ПАРИЖ, 20. цвітня. — Анре Песан, заступник міністра поживи, повідомив спілку склепів з артикулами поживи і власників ресторантів, щоби зменьшили у себе ціни, згідно з цінами в гуртовій продажі.

Німеччина ставить нові предложення для полагоди відшкодовання аліянтам.

ПЕРЕСИЛАЄ ПРЕДЛОЖЕННЯ ЧЕРЕЗ АМЕРИКУ І ХОЧЕ ПЕРЕНЯТИ ДОВГИ АЛІЯНТІВ АМЕРИКАНСЬКОМУ УРЯДОВИ.

БЕРЛІН, 20. цвітня. — Тутешній дневник „Фосіше Цайтунґ" оголосив предложення в справі военного відшкодовання аліянтам, які приготовило німецьке правительство і переказало аліянтам за посередництвом американського правительства у Вашинґтоні.

Сей плян обіймає отсі предложення:

1. Німеччина годиться заплатити певну означену суму аліянтам яко відшкодованнє.

2. Німеччина годиться переняти довги аліянтів в Америці.

3. Німеччина предкладає, щоби утворено міжнародний мировий суд, котрий би оцінив вартість достав для аліянтів, які Німеччина вже виконала, включаючи кораблі, і відтягнув її від суми 600 міліонів фунтів стерлінґів (з біліона долярів), які Німеччина мала би заплатити дня 1. мая с. р. яко першу рату военного відшкодовання, згідно з мировим договором із Версалю.

Часопись додає, що американське правительство ще не відповіло, чи воно переслало сі предложення аліянтам, та чи воно годиться, аби Німеччина перебрала на себе довги аліянтів американському правительству.

ФРАНЦІЯ ДУМАЄ НАД СПОСОБАМИ, ЯК ВИДУСИТИ З НІМЕЧЧИНИ ЯК НАЙБІЛЬШЕ ВОЄННЕ ВІДШКОДОВАННЄ,

ПАРИЖ, 20. цвітня. — По недільній конференції анґлійського премієра Ллойда Джорджа з французьким премієром Бріянтом в Гайт, в Анґлії, аліянти повідомлять урядово американське правительство у Вашинґтоні про їх пляни щодо заняття війском углевої области Німеччини, Рур.

Аліянти хотять також рівночасно запросити Америку до участи в конференції, яку вони скликують з початком мая для порішення справи німецького відшкодовання.

Аліянти мають також гадку просити Америку, щоби не улекшувала достави угля з Америки до Німеччини в часі, колиб аліянти держали німецьку углеву область Рур під своєю війсковою окупацією. Вони хотять в часі своєї окупації наложити тяжкі податки на рурський уголь, який творить 70% німецького углевого засобу, і в той спосіб сподіваються спинити німецький промисл та змусити Німеччину до заплати аліянтам значного военного відшкодовання.

Завтра (в четвер) будуть вже готові пляни Франції, які вона готовить для війскової й економічної окупації німецької области Рур.

Французьке правительство дуже радо привитало би згоду Анґлії вислати і своє війско на окупацію области Рур, але як Анґлія сього не схоче зробити, то Франція і її виручить.

СТРАЙК АНҐЛІЙСЬКИХ МАЙНЕРІВ МОЖЕ БУТИ ТИМЧАСОВО ПОЛАГОДЖЕНИЙ,

ЛОНДОН, 20. цвітня. — Федерація анґлійських майнерів сьогодня вечір видала заяву, в якій різко критикує нові предложення властителів копалень.

„Є очевидною річию — говориться в тій заяві, — що ті предложення є вчасти такі неясні, що вони на ділі нічого не значать, а впрочім властителі копалень держаться своїх давніх домагань про обласні умови щодо платень. Предложення федерації майнерів є цілком ясні. Вони є за національною (на цілу Анґлію) радою для платень, а також є за додатковою оплатою від тони угля, щоби уможливити біднійшим власникам копалень платити однакові платні при помочі фондів, на які складаються углекопи і власники копалень".

Власники копалень опісля видали свою заяву, в якій кажуть, що противляться накладови оплат до робітничого фонду від тон угля.

Завтра (в четвер) збереться на нараду екзекутива федерації майнерських юній. Сподіваються, що вона постановить представити від себе поручення конференції делеґатів юній, яка в сю пятницю збирається в Лондоні, щоби згодилась відбути спільну конференцію з власниками копалень і приняла тимчасову полагоду спору, оставляючи остаточне його вирішенне на пізнійше.

СТАНОВИЩЕ ЯПОНІЇ В СПРАВІ ОСТРОВА ЯП.

ТОКІО, Японія, 20. цвітня. — Тутешня часопись „Нічі Нічі" пише, що японський міністерський кабінет постановив учера на свойому засіданню, що він не має причини зміняти своєї політики у справі мандату над островом Яп на Тихому океані, з приводу американської ноти у сій справі до аліянтів.

Японське міністерство закордонних справ заявило, що не буде сеї вістки ані перечити ані потверджувати. Воно оголосить заяву лише за порозуміннем з американським правительством.

Далі сказано в японському закордонному міністерстві, що про сю справу радше може рішати аліянтська Найвисша Рада, якої Японія є членом.

Японські політики додають, що Японія приняла би і зміну в справі мандату над островом Яп, колиб так постановила Найвисша Рада, одначе додають, що вона (Японія) не обовязана до уступок в користь Злучених Держав, бо мандат над островом Яп признали їй аліянти ще заки Америка вступила була разом з ними до війни проти Німеччини.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА.	
Three cents the copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign ond Jersey City Rates.		В Джерзи Сіти і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

УКРАЇНСЬКІ ГРОМАДИ!

ОРҐАНІЗУЙТЕСЬ ДЛЯ НЕСЕННЯ ПОМОЧІ СТАРОМУ КРАЄВИ!

ВІДСИЛАЙТЕ ЗБІРКИ СЕЙЧАС, І РАТУЙТЕ ГОЛОДНИХ, ХОРИХ, ВДІВ І СИРІТ!

ПОДАВАЙТЕ ДО ВІДОМА ЧЕРЕЗ ҐАЗЕТИ, ЩО ВАША ГРОМАДА ЗРОБИЛА ДЛЯ РАТУНКУ РІДНОГО КРАЮ!

Справа іміґрації та републиканське правительство.

Як відомо, послідній конґрес ухвалив був законопроект сенатораДілінґгема, котрий обмежував наплив нової іміґрації до Злучених Держав до 5 процент числа старих іміґрантів. Сей законопроект дістав був більшість в попереднім конґресі в послідній хвилі, перед самим його розвязаннем. Ухвала його прийшла так пізно, що бувший президент Вилсон не потребував навіть його ветувати; само те, що він його не підписав, вистарчало, щоби законопроект законом не став.

Та се не спинило прихильників обмеження іміґрації. Лиш почалися наради нового конґресу, а вже внесено наново старий законопроект обмеження іміґрації до Злучених Держав. Що більше, внесено його в ще острійшій формі; коли законопроект Ділінґгема пропонував обмежити число нових іміґрантів до 5 процент числа старих іміґратів, то новий законопроект обмежає число нових іміґрантів до 3 процентів.

Що більше, американські виконавчі власти починають вмішуватися в сю справу і натискати на конґрес, щоби він ще більше обмежив іміґрацію. Вчора секретар стейту (американський премієр міністрів) вислав до конґресу ряд документів про справу іміґрації. З тих документів виходить, що теперішна републиканська адміністрація прихиляється до ще острійших обмежень іміґрації.

Предложені урядом числа малиби доказувати, що Злученим Державам грозить правдивий потоп нової іміґрації. Каже рапорт Гюза, що американські консулярні урядники в Европі доносять, що вони уділили в 1920. році аж 606.292 віза новим іміґрантам до Злучених Держав і в той спосіб викликали оживлений рух за іміґрацією до Америки. Американські урядники поза границями краю мають доносити, що брак гроший на переїзд являється одинокою перешкодою для міліонів людий, бажаючих поїхати до Злучених Держав.

Та для американського уряду важне не те, кілько нових іміґрантів збирається їхати до Америки, а які се люди. Отже Гюз підчеркує, з яких країв вибирається найбільше число їхати до Америки. І так в Романії тепер жде понад 1.560 осіб, готових до виїзду кождої хвилі, як лише буде корабель; ґенеральний директор ромунської поліції видав ґенеральний приказ, увільняючий від військової служби усіх Жидів, що хочуть їхати до Америки. В Польщі понад 35.000 людий тиснеся до американських урядів, щоби дістати потрібне до іміґрації візо та виїхати в час, заким буде ухвалений закон проти іміґрації. З надбалтійських держав хочуть їхати Литовці та Лотиші. Гюз каже, що се переважно нуждарі, по більшій части Жиди, які в Америці являються небажаними іміґрантами. Те саме відноситься до російських посілостий на Кавказі; кожда вірменська родина, котра лише має доста гроша на іміґрацію, а не защіплена большевизмом, хоче їхати до Америки. Те саме відноситься до Грузинів та Москалів. В однім місті Баґдаді (в Азії) жде 5.000 Вірменів та 20.000 Сирійців на переправу до Злучених Держав.

Сих усіх Гюз уважає за небажаних іміґрантів до Злучених Держав. Він каже, що більшість іміґрантів з тих округів се небажаний елемент. Він спеціяльно вичисляє Вірменів, Жидів, Персів та Росіян, котрих „доля так гнала від початку війни, що їх не можна уважати за бажане населенне для Америки". Межи тими послідними він певно думає також Українців.

Які товчки казали Гюзови уважати сих усіх людий за небажаних іміґратів, відомо. Америка хоче таких іміґратів, котрі приїзджають до неї на те, щоби тут поселитися на все і стати Американцями. Американці не бажають собі таких іміґрантів, що не хочуть або не можуть стати добрими американськими горожанами. З тої причини Американці охочо приймають іміґратів з північно-західної Европи, котрої населенне, через схожість мови, релігії, звичаїв, суспільного життя і політичних порядків, можуть легко перещіпитися до американської почви і зажити американським життєм. Тому всі народи східної Европи, ріжнячіся від Америки язиком, релігією, звичаями, суспільним і політичним устроєм, являються небажаним елементом для іміґрації.

Се говорить виразно републиканське правительство, говорить з брутальною просто щиростю, не завиваючи нічого в паперці. І кажучи се, Гюз домагається від конґресу заострити ще більше обмеження іміґрації і зробити так, щоби небажаним іміґрантам стало неможливо дістатися до Злучених Держав.

Взявши під увагу те, що теперішний конґрес в своїй більшости републиканський та що републиканський президент та кабінет найдуть безоглядний послух в конґресі, не можна навіть сумніватися, що незадовго конґрес ухвалить закон, який зробить прихід іміґрантів зі східної та полудневої Европи простою неможливостю.

ЛИСТ ВІД ПРОФ. М. ГРУШЕВСЬКОГО

(Спеціяльна кореспонденція „Свободи").

Відень 20. березня, 1921.

Дорогі Земляки!

Як бачу, мої осінні дописи до Ваших часописий про гірку біду наших людей на чужині викликали серед Вас заінтересованнє й щиру охоту помогти своїм нещасливим братам. Сього місяця прийшло на мої руки вже з десять переказів, більших і меньших, котрі вичисляю низше,*) а крім того маю відомости, що й на иньші адреси поприходили від Вас гроші з відкликами до тих дописів. Дуже тішуся з того, бо нема правди діти, прикре то робило вражіннє, коли минулого року і з краю і з ріжних позакраєвих інституцій почали чутись жалі, що, мовляв, американські наші брати щось припинили поміч запомоговим орґанізаціям, наче-б закрили своє ухо і серце до тяжких страждань своїх братів в краю і на вигнанню.

Несподіваним було для мене, що гроші почали приходити на мою адресу, а не на ті запомогові орґанізації, які я вказував. Я досі не займався орґанізацією запомоги, бо до того є иньші ріжні інституції. Коли минулого року в моїх руках опинились призначені редакцією „Праця" в Прудентополіс на запомогу „голодуючим братам Галичанам" десять тисяч франц. франків, я їх розділив між запомоговими орґанізаціями Галичини по мойому найкращому розумінню. Коли тепер стали приходити перекази на більші суми, призначені для втікачів і еміґрантів, інтернованих, хорих і т. ин., часом з близшим зазначеннем їх катеґорій, часом без близших вказівок, я для кращого росподілу упросив ґенерала Жуковського (б. військового міністра Укр. Республіки, а потім ревізора военних українських місій за кордоном) аби він обїхав головні місця пробутку вигнанців, інтернованих і т. и. в Чехо-словакії, про котрі згадували в своїх листах жертводавці: сам я був в Празі в останнє в січні сього року і особисто такого обїзду не міг зробити.

Отаман Жуковський звідав Підкарпатте і спеціяльно приглянувсь діяльности гуцульського запомогового комітету, який Вас, як бачу особливо заінтересував. Він вглянув в його діловодство, касові книги, оглянув кухню, котру він провадить. 12 березня в його присутности відбулись загальні збори, на котрих було вислухано справоздання першого виділу, вибрано новий (властиво перевибрано весь попередній) і розділено підмоги з грошей присланих з Америки. От. Жуковський таким чином міг набрати досить доброго і повного поняття про діяльність комітету і його відносини до місцевих утікачів-Гуцулів.

Притоку до завязання комітету дала невеличка сума передана мною — а власне 100 швайцарських франків, себто 1,237 чеських корон, прислана п. Григорієм Тадрою, учителем в Марцеліні (Парана). Я передав їх на руки П. Шекирика з Жабя, посла до Національної Ради Галичини, який відвідав мене в Празі й представив тяжке положеннє гуцульських утікачів, які мусять тікати від нечуваного польського звірства за чеський кордон, на закарпатську Україну і тут в зимі без усякої помочи терплять велику нужду. Передаючи сі гроші я поставив п. Шикирику умовою дальшої помочи, щоб для орудування сими грошима був орґанізований комітет. Такий комітет і завязавсь 10-го жовтня з місцевої (біженецької) укр. інтеліґенції і самих Гуцулів, під головуваннем місцевого нотаря Українця, який в своїм характері чеського урядника міг бути посередником і оборонцем комітету перед адміністрацією. Всього в роспорядженню комітету з початку була дуже маленька сума: 3.552 чеські корони. З сими грошима, за помічю місцевої філії Червоного Хреста, яка дозволила кроистуватись її кухнею і згодилась видавати безплатно для 50 осіб денно по пять дека мучного (муки, гороху або фасолі) і по 1 дека сала, уряджено їдальню, з котрої користувалось пересічно коло 50 осіб; хто мав якийсь заробок, платив — за обід з початку 4 кор., потім 5 кор., за вечерю з початку 2, потім 3 кор., хто не мав заробітку, годувавсь на кредит, а крім того безплатно годувались ті втікачі, які перебували тут по кілька день, а потім справлялись в глибину краю. Для запомог явилась можливість тільки як тепер стали приходити від Вас гроші. На сих загальних зборах розділено запомоги які прийшли з Бостону і з суми яка прийшла від Червоного Хреста з Америки на руки посла в Празі д-ра Смаль Стоцького: 233 фунтів 3 ш. 7 п. (так поінформовано про сі гроші от. Жуківського). Розділено всього 19.550 ч. кор. 44 збігцям, по 350, 400, 500, 600 кор., в міру потреби, й мині прислано протокол. Дальшим завданнем буде, з присланих Вами грошей, орґанізувати поміч також тим родинам, які зісталися в краю, а особливо потерпіли від польського терору. Сподіватись належить, що виділ комітету, вибраний переважно з самих Гуцулів (ревізійна комісія натомість зложена переважно з інтеліґенції, галицької і наддніпрянської) потрафить се перевести.

По дорозі от. Жуківський звідав та зазнайомився з справою орґанізації помочи.

В самій Чехії звідав він табор інтернованих в Ліберці, вже голосне місце української недолі, про котре дійшли вісти й до Вас. Він мав порученнє передати зараз присланих на рахунок Вами грошей 3.500 ч. кор. на сей місяць, познайомитися з орґанізацією помочи і запевнити їм дальшу підмогу, бо я сподіваюсь, що по прочитанню сього справоздання Ви окрім післаного ще для них пішлете.

Становище сих інтернованих дуже тяжке. Всього є тут 540 старшин, 650 вояків, 65 жінок і 32 малих дітей. (40 старшин і 200 козаків з італійського полону, 20 старшин і 140 вояків з Наддніпрянщини, ершта з Галичини). Дістають старшини і козаки однаково по 5 кор. денно на вікт і по пів корони на иньші видатки. Сим навіть самим тяжко прогодуватись, а годувати жінок і дітей, на котрих плата не йде, цілком неможливо. Тому табор в Німецькім Яблоннім, що стоїть в кращих матеріяльних і всяких иньших умовинах, добровільно оподаткував себе на користь Ліберчан: постановили давати їм по 16% від усіх своїх приходів, при чім рахується, що сі гроші належать Фондови вдів і сиріт (льокованому в „Дністрі"), а уділюються ліберецьким інтернованим в позику, з обовязком сплатити потім сі гроші згаданому фондови. Сих грошей ліберчане досі отримали около 50.000, приблизно приходить з сього на мужеську голову коло 2 кор. денно. Все таки і з сим виходить дуже мало: ледво ледво прогодувати жінок і дітей. З Америки прийшло досі сюди 48.000 ч. кор.

Розпоряджається запомогами орґанізація „Самопомочі" Українського Робітничого табору в Ліберці". Про сю орґанізацію от. Жуківський відзивається з великим признаннем. Строго запобігається всяким надужиттям. Всі гроші які приходять до інтернованих збоку, переходять через орґанізацію і з них зтягаються уділені запомоги. В переддень приїзду от. Жуківського, 15. марта прийнято новий статут і вибрано новий виділ орґанізації. Доки стане присланих Вами грошей, я буду посилати туди що місяця. Але булоб добре, якби Ви ще їм післали.

Як не тяжке теперішне становище ліберчан, вони бояться в будущині ще гіршого, а власне переводу до табору военнополонених в Юзефові, наслідком якихось доносів. Там вони і свободі будуть ще більше обмежені, і матеріяльне становище погіршиться. Буду в сій справі писати до президента Масарика, а Вас прошу про їх гірку нужду памятати.

В самій Празі, як Ви знаєте, тяжко бідують сотки українського студентства. Бувши в січні в Празі, я підписав виладжену празькою „Академічною Громадою" відозву, а перед тим передав з грошей „Праці" невелику суму. Коли тепер стали приходити гроші від Вас, я просив от. Жуківського порозумітись з „Акад. Громадою" в справі постійнійшої підмоги, перед усім на поліпшеннє вікту, бо се мини було відомо, що студенти формально голодають і заголодовуються до сухіт і всяких иньших хоріб.

Всього в Чехословаччині тепер 450 студентів і студенток, з того в самій Празі 300, решта в гірничій академії в Пріжбрамі, Берні. Орґанізувались вони в „Академічній Громаді торік, але одностайности в сій орґанізації довго не було: студентами наддніпрянськими опікувалось посольство Укр. Нар. Республіки, яке давало 26 студентам місячно по 300 ч. кор., студентам Галичанам виплачувала підмоги місія галицька, се вело до розділу і фінансових непорозумінь між сими двома катеґоріями студентства. Нарешті в січні вибрано нову раду, скасовано окрему наддніпрянську секцію, і в люті переведено новий ратунковий плян, і контролю пильну над запомогованнем. До запомог припущено тільки тих що не мають приходу звідки инде і сповнювали свої громадські обовязки. Отже ті що мають плату з німецько-яблонного табору не дістають на прожиток нічого; ті що рахуються в ліберецькім таборі і дістають звідти місячно 155 ч. кор., одержують тільки доплату до норми. Норма для абсолютно беззасібних уставлена в 310 кор. на місяць, а то по такому рахунку: 100 кор. помешканнє (се дійсно мінімальний чинш за покій), 30 на сніданнє, 30 за світло, 20 за пранє біля, 60 на доплату за обід і вечерю, 30 на хліб, 36 на трамвайну картку, 4 на дрібні видатки. За доплатою 2 кор. денно вони мають обід і вечерю в їдальні американських методистів Юмка. На обід дістають зупу, пів дека мяса і трошки ярини, хліб мають приносити свій. На вечерю мають кавалок ковбаси, 4—5 ґрам, і 5—4 ґрами хліба, окрім неділі, коли дістають какао і дві пампушечки. Се розуміється велике добродійство з боку американської орґанізації: те, що вона дає за дві корони по нинішнім цінам празьким варто мабуть коло 10. Але молодому орґанізмови сього абсолютно не вистарчає, тим більше що є між ними богато заголодованих в таборах польських, по арештах, інвалідів і т. и. Тим часом на такім голоднім столі тепер живе 165 студентів! Шкода навіть науки в таких обставинах — бо велика частина по такій голодівці коли й лишиться жива, мало здатна буде до роботи. По нараді з „Студентською Помічю" Академ. Громади було рішено, що наразі, поки стане грошей, я посилати-му місячно по 4.000 кор. (першу рату 18. березня їм передано), і з того буде що неділі добра вечеря, за 3 з половиною корони, для всіх студентів, — раз на тиждень найдяться завдяки Вам. Але щоб поправити вікт на цілий тиждень, на се треба 25—30 тис. місячно. Адреса Акад. Громади: Praha II, Marianska 4. Для грошей: Zivnostenska Banka, Konto Ukrainska Akademichna Hromada.

Як бачите, Високоповажані Земляки, коли Ви до мене звернулись, я рад Вам послужити в сій справі вміру того як гроші з тих переказів будуть виплачуватись банками, я їх розділювати-му сим і иньшим орґанізаціям, оскільки зберу про них відомости. Гроші переказані досі, в більшости призначались для Українців в Чехословаччині, тому я на тутешні орґанізації перед усім і звернув увагу; коли при посилці вказана спеціяльна ціль, я з тим також рахувати-мусь. Зроблю по силам моїм усе щоб гроші Ваші свою ціль осягнули. Нагодувати голодних і одягнути голих братів — дітей, жінок, молодіж, інвалідів що стратили здоровлю в службі свого народу — се очевеидно, перший обовязок Ваш, і я не пожалую свого часу і труду, коли бажаєте в тім моєї помочи. Але є після того й иньші потреби, про котрі прошу Вас згадати собі. Прошу Вашої помочи в моїй політично-інформаційній роботі тут за кордоном. Прошу Вашої підмоги для Українського Соціольоґічного Інституту, для його наукових праць, котрі він випускає для своїх і чужих (напр. капітальна історія української революції, котрої вийшло вже дві книги, а дві в друку — між иньшими перша історія Галичини за останні роки, Історія України, вибір письменства й инші книжки, що почасти вийшли й знаходять велике заціхавленне в чужинцях, що вперше знаходять нагоду добре познайомитись з справою, а инше друкується або готується до друку). Підтримайте видавництво „Борітеся-Поборете", що ставить своїм завданнем висвітленне інтересів нашого трудящого люду, його суверенности й незалежности, на французькій мові.

Дорогі Земляки! Згадайтесь при різдвяній коляді що писав я про поміч нещасним вигнанцям — шлють вони тепер через мене Вам свою щиру сердечну подяку! Згадайте на свято Воскресенія про нашу рідну Україну що томиться в пекольній неволі, в руїні, в лабетах тяжкого ворога і поможіть праці для забезпечення волі незалежности і щастя нашому народови!

З щирим привітом
М. Грушевський.

*) Протягом останніх трьох тижнів, по нинішний день я одержав такі ордери:

1. Від Українського Робітничого Союзу в Скрентон на 33335 чеських корон — гроші сі банк переказав почтою, а що мене під той час в Празі не було, то почта завернула гроші банкови, а він запитав Скрентон, чи має післати на иншу адресу.
2. Від Української Громади з дільниці Фермавнт Евні в Філядельфії 110 долярів.
3. Від Ратункового комітету тої-ж громади, складка тов. Мир, тов. „Січові Стрільці", „Укр. Громада", Бр. св. Василія і Січові орґанізації 100 дол.
4. Збірка українських дівчат в Філядельфії на коляду для хорих жовнірів в Чехословакії (два перекази) 4283 ч. кор.
5. Від Запомогового Комітету тов. Провидінне в Філядельфії (2 перекази) 65 долярів.
6. Від д-ра В. Сіменовича в Шикаго з фондів Українського Червоного Хреста 12.000 ч. кор.
7. Від Комітету Злучених Товариств Помочи Україні в Нюарк, Н. Дж. 14285 ч. кор.
8. Від тов. „Української Школи" в Бостоні 9000 ч. кор.

З сих грошей досі інкасував я ордер 7, а під ч. 8 гроші були післані просто до комітету, і на загальних зборах його в присутности о. Жуківського розділені по половині, згідно бажанню жертводавців: половина Гуцулам збігцям, половина інтернованим в Ліберці. На инші ще не маю авізів що довершене інкассо.

Перед сим я не отримав ніяких грошей на ратункову акцію, окрім згаданого в тексті від редакції „Праці" і від п. Тадри. Була ще тільки одержана, літом минувшого року, сума 1100 ч. корон з Ню Йорку, без поясненія від кого і на що, про котру я свого часу просив пяснення через часописи, але не отримав. Коли хто понад то ще посилав щось на мою адресу, а в сім виказі його нема, зволить свою посилку реклямувати.

З пересилкою грошей діються тепер взагалі всякі сикатури, кождий край, кождий банк позаводив ріжні формальности. Коли у банку тутешнім нема зголошеного підпису осіб що виставляють чек, він бере собі його на інкасо і ся процедура для американських переказів тріває коло двох місяців або й більше. Коли будете щось посилати на мою адресу, то найкраще буде коли сі гроші Ви виплатите в долярах в The National City Bank of New York в Ню Йорку для Societe de Banque Suisse в Женеві на мій рахунок, котрий я в нім маю. Тоді я гроші дістану і без утрати в валюті. Тепер відкрив рахунок в долярах, для тих переказів що прийшли від Вас в Wiener Bank Verein в Відні — туди тоже прошу посилати в долярах. Коли-б переводили в ч. коронах, то переводьте на біжучий рахунок мій в Zivnostenska Banka в Празі. Імя моє в женевськім рахунку пишеться Hruchevski,a в віденськім HruschevsZky. Почтова моя адреса для найблизших місяців: Wien XIX, Hofzeile 27, bei Tschetschel.

ПОСОЛ ТИМОТЕЙ СТАРУХ В БЕРЕЖАНАХ У ВЕЛИКІЙ БІДІ.

Наша редакція дістала в останньому часі кілька листів з Галичини, в яких звісні нам українські патріоти пишуть про те, **кілько натерпівся посол Бережанщини Тимотей Старух та, що він тепер тяжко хорий і находиться в Бережанах з родиною у великій нужді.**

Про посла Тимотея Старуха богато не потребуємо писати, бо його кождий Українець знає, що він був довгі літа орґанізатором Бережанщини і завзятим борцем яко посол в соймі у Львові і в парляменті у Відні.

Коли прийшли Росіяни до Галичини, його увязнено, **але найбільше він натерпівся аж в останніх двох роках, колй на Галичину напали Ляхи і зачали на нім мститись за те, що довгі літа боронив сміло прав свого народу. Ляхи старого чоловіка зачали катувати і тягати з тюрми до тюрми, аж позбавили його цілком здоровля. Потім поставили його перед свій суд за „зраду Польскі", однак розправу мусіли перервати, бо Старух тяжко хорий і не може навіть явитись на польськім суді.**

Нині він хорий, мусить лічитись і удержувати родину, шестеро малолітніх дітий. А не має жадної платні і жадного майна. За службу свому народови через напад ляшні на наш край нині посол Тимотей Старух є в крайній біді, безпомічний. Поратувати його в тій біді, в лічeнню і навіть обороні проти польських наїзників треба більшої суми гроша, а тепер в старім краю її годі дістати.

Тому ми гадаємо, що послови Старухови повинні прийти з помочию його земляки в Америці.

Самі Бережанці в Америці і в Канаді могли би нині дати дар свому послови, за те, що він чверть століття працював для їх округа.

Але також можуть прилучитись і земляки з Рогатинщини, відки він теж був послом, і з Ліска, відки він родом, і з цілої Галичини за якої долю він посвятив своє життє і здоровлє.

Наша Редакція приймає радо жертви для посла Темотея Старуха; оголосить жертводавців в часописі і жертви перешле сейчас Т. Старухови до Бережан.

Поодинокі особи і товариства повинні прилучитись до сеї складки.

Аби наші читачі ліпше знали про долю посла Т. Старуха, подаємо отсе також в цілости його лист, який він на днях прислав до одного Бережанця в Ню Йорку.

Сей лист звучить:

Бережани, 11. марта, 1921.

Ось перехід моїх терпінь і страждань підчас тої війни.

В році 1914 при вступі російських війск до Галичини, мусів я утікати з цілою своєю родиною, з 6 дрібними дітьми, найстарше мало 12 лів, а наймолодше один рік. Я скрився в Карпатах з родиною, гадаючи, що в Карпатах не буде війни. Виїхати заграницю з так численною родиною я яко бідний чоловік не міг. По місяци вже Росіяни були в тім селі, де я замешкав, і якраз там були найбільші битви, через десять місяців, а я мусів бідні діти по ямах і пивницях переховувати, ратуючи їх від смерти. На весну 1915, з кінцем квітня, при відступі російських війск з Карпат і з Галичини, приказали мені російські власти вертатися з родиною до Бережан.

По моїм приїзді до Бережан арештували мене Росіяни; гнали пішки три неділі до Києва, а в Києві кинули мене в тюрму, де мусів я перебути 5 місяців і набавився тяжкої хороби забоління нервів.

З початком грудня, 1915 заслано мене на Сибір, відки вернувся я до дому 20. марта, 1918, майже по трох роках, цілковито зруйнований на здоровлю. Майно моє зістало також в більшій половині знищене. Бідні діти ратувала моя жена як могла в Бережанах.

Підчас розпаду Австрії я мусів обняти всей тягар праці в Бережанщині при орґанізації і провадженню нашого уряду, а до того мусів брати участь в засіданнях Національної Ради в Станиславові і Трудового Конґресу в Києві. При відступі нашої армії за Збруч в 1919, мусів я враз з родиною виїхати з Бережан. Все своє майно лишив я під доглядом двох людий в Бережанах. Жінка з 6 дітьми лишилася в Копичинцях, а я виїхав за Збруч.

Полишене в Бережанах моє майно зістало до нащадку зрабоване. Лишився тільки голий дім з повибиваними вікнами. Жінку мою арештували польські власти у вересні, 1919, а по півтора-місячний тюрмі пустили її на волю. Жена з дітьми вернулася в падолисті до Бережан і мусіла і продати 5 морґів поля щоби діти ратувати від голодової смерти.

При вступі польських війск до Каменця Подільського в падолисті, 1919, арештували мене, спровадили мене до Галичини і віддали мене карному судови у Львові, де я пересидів в тюрмі аж до 5. січня, 1921. Наш Горожанський Комітет у Львові ратував мене цілий час в тюрмі і зложив за мене 20.000 мп. кавції за випущенне на волю. Я тепер тяжко хорий бз засобів і здоровля; лишився без всяких средств до життя з 5 дітьми. Найстарше 14, а наймолодше 8 літ.

Розпука мене огортає. Діти мої до школи не ходять, бо не мають в чім.

Тимотей Старух.

ТЕОРІЯ ПОЛІТИКИ.

Останніми роками через вибух і довге треванне т. зв. світової війни отсі гарантії горожанських свобід не в одній державі зістали захитані або нарушені. З вибухом війни в богатьох державах оголошено т. зв. военний стан, з чим лучиться завішенне всіх майже горожанських і особистих вольностий. Сей „военний стан" тревав кілька літ і тому в богатьох державах правительства привикли до самоволі та до непошановання прав суспільности і одиниць. А се знов — — побіч дорожні — викликало невдоволенне суспільности і загальний революційний настрій. Під напором сего настрою всі военні обмеження горожанських свобід падуть одні за другими. Але до сегодня ще культурні краї не повернули в цілости до передвоєнного стану загальної свободи. Реакція (поворот взад) панує ще не на однім поли (цензура листів, пашпортові перешкоди, граничні ревізії, обмеження преси і т. д.). В міру одначе, як світ вертає до мира і роз'оружуєсь, вертати-муть всі горожанські свободи.

Найбільші обмеження горожанської і особистої свободи принесла одначе т. зв. совєтське правлінне в Росії і на Україні Всі гарантії особистої свободи — до одної! — зістали там скасовані та не істнують. Кожного можна кожної хвилі арештувати та не давши йому можности прилюдно перед судом боронитись, можна його навіть забити; людий, нелюбих правительству (навіть комуністів!) висилаєсь примусово (депортуєсь) в далекі і півдикі околиці; нетикальність дому, родини, листової тайни не істнує; свобода друку, зборів, товариств, науки, переконання — знесена; так само свобода вільного зарібку, змови чи переселення. Одним словом: там знесено все, чим втішаєсь новочасний чоловік як горожанин держави. Держава стала потворою, що пожерла свободу всеї суспільности, свободу одиниць. Що в таких обставинах люде не можуть почуватись вдоволеними — навіть, якби й мали повнісінький жолоб — се ясне!

Наконець згадати би ще одну з важних запорук, що хоронить свободу суспільности перед державою, а іменно т. зв. „розділ власти". Теорію т. зв. розділу власти виложив вперве докладно французький політи-фільозоф з XVIII. століття, граф Монтескіє в своїм творі „Дух Законів". Основи до сеї теорії взяв Монтескіє з анґлійських політиків-філозофів, особливо з Гоббеса, та з анґлійського конституційного життя. Але аж він розвинув сю теорію ясно і всесторонно. Він учив так: керма держави має три функції (ділання): законодатну, виконуючу або адміністраційну і судейську. Зле є, як всі ті функції в державі виконують ті самі орґани і ті самі особи. Тоді нема контролі, бо той сам, хто видає закон, також виконує його і заряджує людьми, та той сам судить. Тому всі ті три функції повинні бути розділені одна від другої — так, щоби хто инший видавав закони, хто инший правив, а хто инший судив. Закони повинен вдавати парлямент, вибираний народом; правити на основі тих законів має адміністративна власть іменована королем, котра одначе підпадає контролі парляменту; а судити має суд, котрий повинен бути независимим так від парляменту, як і від правительства та короля, та має судити на основі законів і сумління. Се — казав Монтескіє — буде найліпша запорука, що державою буде правити закон і правда, а не самоволя.

Отсю науку про „розділ власти" приняли всі новочасні европейські конституції — чи то в републиках чи монархіях. Всюди закони ухвалює і наглядає їх виконаннє парлямент, виконують власть правительства і урядники, іменовані згори чи виборні з долу, а судять независимі судії котрих або вибирає нарід або іменує голова держави, але на ціле життє (через то саме суддя независимий, бо він знає, що навіть король чи президент не може скинути його!). От ся система показалась дуже доброю і пожиточною. В новочасних державах ні король, ні президент держави, ні міністер, ні парлямент не можуть наказати судії, як він має розсудити яку справу; се річ лише його сумління і він має держатись лише з гори постановлених законів, а більше нічого. З другого боку не вільно судіям мішатись в управу (адміністрацію), видавати приміром які санітарні чи комунікаційні розпорядки або знов мішатись в законодавство і зміняти закони. А так само адміністраційним властям не вільно мішатись до суду або знов до законодавства. З другої сторони парлямент не має права судити справ або видавати розпорядки і розкази; його річ лише видавати **закони то є загально і постійно обовязуючі постанови, реґулюючі життє народу в державі.** — Ясна річ, що отсей розділ власти є великим обмеженнєм самоволі державної власти проти суспільности, бо через те кожна власть є обмежена і не може своїх границь переступити. Колиж вона таки не зробить, то друга власть, в котрої саме межі перша вдерлася, запротестує сейчас проти сего і не дозволить другій, неприналежній власти, мішатись в несвоє діло.

Натомість у середних і старинних віках були лише в деяких краях слабі початки розділу власти. Там — бувало — намісник и воєвода є всім: суддею, генералом*) і управителем. Або знов цар, король чи князь був і законодавцем і управителем і судією. Через се в тих часах не було справедливости ні свободи. Ще найбільше зі всіх старинних держав поділена була власть у Римі. Законодавство належало до народних зборів, виконуваннє власти до т. зв. конзулів**), вибираних народними зборами, а суд до т. зв. преторів, рівнож вибираними через народні збори. Але не була там ся засада цілком докладно у всіх випадках переведена. Таксамо було в шляхотсько-конституційних державах Европи: Угорщині, Польщи і Анґлії, де закони видавали сойми (парляменти), виконуючу власть мали воєводи, жупани чи шерифи, а судейську вибирані шляхтою судії. Консеквентне (послідовне) переведеннє засади розділу власти принесло — як уже сказано — аж XIX. століття.

*) Військова фукція є частию функції виконуючо-адміністративної.

**) Сих римських „конзулів" не треба мішати з новочасними „конзулями" установлюваними як торговельно-ділові заступники інтересів держав в чужих краях. Римський „конзуль" се був наче президент держави і міністер в ормій особі. В Римі все було рівночасно два конзулі і вони оба правили разом так, що оден не міг нічого зарядити без згоди другого. Се також була добра контроля і обмежене їх власти, бо оден пильнував другого!

(Дальше буде).

ПРО ТЕПЕРІШНЄ ПОЛОЖЕННЄ НА УГОРСЬКІЙ УКРАЇНІ.

(З чеської газети „Трібуна").

Перед двома роками прилучились підкарпатські Українці добровільно до чеської републики, бо не хотіли жити з Мадярами, а до своїх спів-братів за Карпатами, до независимої України, не могли належати. Вони хотіли охоронити свою національну індивідуальність у Чехів.

По двох роках одначе стверджують з гірким і болючим почуттєм та огірченнєм всі наші Українці без ріжниці партій, що сеї охорони не найшли. Вони станули знову на роздорожі, на якому були перед двома роками.

Причиною сего сумного стану є з одного боку байдужність і нічим не обоснована нельояльність усіх наших дотеперішних урядів до підкарпатських Українців, а з другого грубий нетакт деяких наших центральних урядів в Празі. Передівсім бувший міністер внутрішних справ, а довгий час міністер-президент **Свеґла** записався в історії Підкарпатської України таким чорним письмом, що його імя згадувати-муть все з відразою всі підкарпатські Українці. Їм обіцяно золоті гори, але нічого не зроблено. Тут є корінь лиха.

Другим жерелом лиха є стара бюрократія в міністерстві внутрішних справ і в президії ради міністрів. Відтам виходять пляни не орґанізації, а дезорґанізації Підкарпатської України. Не можна сього інакше назвати як провокацією, коли всілякі радники міністерств віддають там владу своїм креатурам, всупереч постановам автономних прав, загарантованих Підкарпатській Україні нашими законами і розпорядками.

З комунікаційних причин прилучено до Підкарпатської України на полудні дещо Мадярів. Ті Мадяри, розкинені по містах і місточках Підкарпатської України (після останньої переписи є їх всего 15 проц.), **не почуваються меньшостю, але уважають себе за пануючу расу і диктують урядови в Ужгороді і Празі в ультимативній формі свої бажання.** Вони є частими гістьми в міністерстві внутрішніх справ і там їх дуже радо приймають. В Ужгороді є щоденно у д-ра Еренфельда, що має утворити адміністрацію, а замісць того робить політику. Другим приклонником Мадярів є др. Франкенберґер, апровізаційний диктатор, що тепер робить також „високу" політику.

Се все ясно доказує, що уряд стремить до скорочення овтономії Підкарпатської України і управляє мадярофільську політику. З тих причин виплинула і 16. марта резиґнація ґубернатора Підк. України д-ра Жатковича.

ДОПИСІ

ЗВІТ З УКРАЇНСЬКОГО ДНЯ В ПАСЕЙКУ, Н. ДЖ.

Пасейк, Н. Дж.

Український день в Пасейку, Н. Дж., відбувся дня 16. цвітня с. р. над сподівано добре, коли взяти на увагу теперішні відносини. Завдячити треба єдности між всіми Українцями, які зрозуміли вагу теперішньої хвилі і добре, пляново уладили кампанію. Вже о шестій годині рано почали сходитись молоді і старші .На лицях їх видко було повагу а заразом і гордість, що можуть станути в ряди робітників для поневоленої в своїм краю рідні. 112 колекторок і колекторів, мов ті працьовиті пчілки розійшлись по Пасейку, Кліфтоні і Ґарфілді, а всі ішли з надією, що найбільше зберуть. Погода була чудова. Хотяй у воздусі вже висіли хмари, але їх висша сила тримала на місци, бо Українці робили велике діло для поневолених сиріт.

Ще далеко до полудня а вже приносять повні пушки, а забирають порожні. Мов пчоли звиваються, щоби використати кожду хвилю, — час дорогий! Комітетові звиваються, одні на ґалі, другі автомобілем розвозять нові сили; обіздять всі позиції, змучених привозять і так цілий день робота кипить. Навіть з Ню Йорку прийшло 8 колекторок, щоби допозичити своїх сил до спільної роботи. Всі люди, якої би не були народности, зичливо відносились до нашої роботи, — **окрім Ляхів і большевиків! Се хиба не люди! Ляхи як Ляхи все були і є катами всего, що українське і людське, але, на жаль, Українці, що пішли на службу Лейби, — сталися безчесними хрунями, братовбийцями, безлично нападали колекторів большевицькими лайками. Їм жаль, що ті сирітські гроші не підуть до їх бездонної кишені, але для бідних сиріт до краю. Жаль лише, що вони плюгавлять імя українське. Всі нападені таким виродком з гідностю відвертались не промовивши до большевицько-польських слуг ані слова.**

З пушок прийшло $905.38, окрім того комітет вислав 150 листів до всіх визначних Пасейчан, на які досі ще не дістав відповіди.

Колектори зібрали так:

Ч. пушки		
1.	Юлія Сливка	$ 6.67
2.	Ольга Тимкевич	13.17
3.	Емілія Ціміхуд	15.57
4.	Анна Куча	5.10
7.	Анна Тимків	3.25
8.	Марія Зощак	7.03
9.	Анна Ящишак	12.40
10.	Марія Барна	5.66
11.	Анна Венґрин	9.34
12.	Марія Данцьо	14.37
13.	Стефанія Тимкевич	7.10
14.	Марія Висовата	21.62
15.	Марія Пеляк	5.33
16.	Марія Тимків	1.64
17.	Евгенія Гаврилюк	11.30
18.	**Анна Тиравська**	**33.78**
19.	Марія Сай	24.75
20.	Анна Ковалів	30.52
21.	Юстина Гулька	23.60
22.	Явдоха Василишин	16.48
23.	Стефанія Василишин	7.32
24.	Магдалина Максимюк	20.00
25.	Катерина Смеркло	4.50
27.	Крестина Ковальчик	12.31
28.	Олена Феденяк	13.41
29.	Ельна Гук	14.43
30.	Анастазія Зубар	12.44
31.	Єлена Ґльоренц	9.83
33.	Д. Криловська	19.36
34.	М. Криловська	2.83
35.	М. Коваль	9.95
37.	Анна Шафран	4.25
38.	Катерина Шкапяк	14.16
39.	Зузанна Шкапяк	19.78
40.	Марія Барна	4.80
41.	Марія Венґрин	3.18
42.	Анна Мигалик	6.31
43.	Анна Савків	12.45
45.	Марія Куйбіда	13.20
46.	Зофія Вислоцька	20.60
47.	Єлена Чабала	5.46
48.	Юстина Мельничук	6.00
49.	Марія Ткачук	25.10
52.	М. Маєр	2.17
53.	М. Долек	3.78
56.	Франка Куйбіда	12.81
57.	Катерина Онищак	9.45
58.	Анна Гладка	16.76
59.	Павліна Шкапяк	6.90
60.	Ксеня Рейла	7.91
61.	Стефанія Ониськевич	1.88
62.	Марія Качоровська	23.66
63.	Анна Зайшла	13.86
64.	Анна Курилак	10.69
65.	Ольга Куцак	3.64
66.	Марія Горинець	4.56
67.	Семен Ничка	3.53
69.	Анна Терпко	3.77
70.	Йосиф Дмуховський	3.41
71.	Мих. Пипюк	2.02
72.	Мих. Клипка	9.02
73.	Лука Кича	4.02
75.	Анна Санітицька	9.07
76.	Вол. Ґелечак	2.75
77.	Стефанія Ґелечак	5.00
78.	Ірина Беднарчик	6.60
79.	Стефан Маїк	5.01
80.	Юлія Шипош	5.26
81.	Юстина Важна	1.48
82.	Іван Дидьо	5.14
83.	Василь Барна	4.97
84.	Вол. Барна	2.84
85.	Ілько Кіплат	5.95
86.	Николай Барна	2.22
87.	Александер Хованець	5.07
88.	Еміліян Хованець	3.42
89.	Іван Скоробоґатий	16.44
90.	Василь Зосин	12.23
91.	Петро Ціміхуд	2.85
92.	Мих. Смеркло	4.48
93.	Юлія Табачук	4.90
94.	Петро Барна	11.61
95.	Ник. Купер	3.38
96.	Йосиф Куйбіда	1.85
97.	Шевчуківна	15.64
98.	Базарніцька	29.84
100.	Петро Харко	8.09
101.	Марія Кирчів	12.70
102.	Ольга Вислоцька	3.11
110.	Фенкенин і Редчук	13.83
111.	П. Шевчинська	12.27
112.	Ольга Кирчів	8.45
113.	Абрагамовська	4.78
	Решта не зголосилися.	

Окрім колекторів, заслугують також на признаннє і подяку Марія Ціміхуд і Дмуховська, що приладжували перекуску для колекторів, а також цілий день працювали Іван Дмуховський, Іван Ходорович, Николай Галаган, Т. Вислоцький, Іван Куйбіда, Гаврило Даньчак. Взагалі всім, що брали участь в українськім дни Комітет складає подяку.

В тім дни зложили також датки:

Дмитро Лещишин	$2.00
Дмитро Редчук	5.00
Олекса Комар	5.00
Кметь і Ненка	5.00
Петро Микула	5.00
Мокрий	2.00

Гроші будуть вислані при кінци сього тижня, о чім повідомиться український загал.

Укр. Запомог. Комітет в Пасейк, Н. Дж.

ЖІНКИ ДАЛІ ПРАЦЮЮТЬ НА ЗЕЛІЗНИЦЯХ.

Як показують урядово зібрані дані, число жінок, працюючих на зелізницях, не зменчилося значно від попередного року. В році 1919, було їх 87,608, а в 1920. було їх 87,457 або лише о 151 менче як попередного року. В році 1918. було їх о 10,000 менче. Як каже комісія межистейтової торговлі, котра збирала сі числа, дуже цікавим явищем є те, що в 1919. році, коли богато мущин повернуло з війни до цивільного життя, пересічне число женщин в зелізничій службі було більше, як передтим.

ПРОТИ-ЖИДІВСЬКІ ПОГРОМИ НА УКРАЇНІ В ЧАСІ ПОВСТАНЬ ПРОТИ БОЛЬШЕВИЦЬКОГО ПАНОВАННЯ.

ПАРИЖ, 20. цвітня (Жидівська телеграфічна агенція). — Провідники жидівських орґанізацій в Парижі одержали звідомлення про нові проти-жидівські погроми на Україні, в Полтавщині, Київщині, Херсонщині, на Поділлю і Волині.

Звідомлення подають, що погроми повстали наслідком повстань проти советського панування в тих землях.

ПРЕДВИДЖУЮТЬ ВІДНОВЛЕННЄ ЗАРАЗЛИВИХ НЕДУГ В ПОЛЬЩІ.

Міністерство здоровля в Польщі повідомляє представника товариств Міжнародного Червоного Хреста, що заразливі недуги, які панували минувшого року в Конґресівці останними часами були значно зменшилися але тепер постійно знов відновляються. До варшавського шпиталю в якім лічать хорих на пошестні недуги людей привозять тижнево з ріжних місцевостий в Польщі від 36 до 53 нових пацієнтів. В многих случаях нові пацієнти є невилічимо хорі і смертність чимраз ширші прибирає розміри. Треба сподіватися, що з весною пошестні недуги в Польщі дійдуть до нечуваної висоти.

Щодо Галичини, то звідки ще нема докладних відомостей про стан пошестних недуг але загально сподіваються, що справа представляється лучше ніж послідного року.

ТЕАТРАЛЬНІ ПРЕДСТАВЛЕННЯ

(В сій рубриці містимо оголошення театральних представлень, концертів і забав, не подаючи у них точок програми, імен осіб беручих участь і безтовних покликів)

Ціна одної стрічки 10 центів

NEW YORK, N. Y.

Русько-Український Театр відограє

В СУБОТУ, 23. КВІТНЯ 1921

в Народньому Домі

на дохід У. Н. Громади

СТАРЕ ГНІЗДО И МОЛОДІ ПТАХИ

комедія в чотирьох діях.

Режисер: В. Карпович.

ВСТУП: $1.00, 75 і 50 цнт.

Початок о годині 7.30 вечер.

91,2,4

NEWARK, N. J.

Українське тов. „Боян" устроює КОНЦЕРТ в память 60-літних роковин смерти Тараса Шевченка, в неділю дня 24. квітня 1921 р. в церковній гали при Court St., Newark, N. J. Початок точно о годині 7-ій вечером. Ціни місць: 50 і 35 центів. Запрошуємо весь український загал, прибути на сей концерт та помянути достойно безсмертного нашого Батька Тараса.

94-95 КОМІТЕТ.

РУХ У ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗА.

РОМ, Н. Й. Ще раз повідомляю членів від. 121 У. Н. С., що мітинг квартальний є завсіди в другу неділю по першім, але члени не явились на 10. цвітня, тож я скликав на 17. цвітня, однак і тоді таксамо прибули тільки предсідатель, касієр і секретар місцевий. Було нас лише трох. Отже ще раз повідомляю Вас, панове, будьте осторожні зі своєю асекурацією і зрозумійте що кождий платить за себе а не за другого. Я ще почекаю до 23. цвітня з розметом, а хто не принесе своєї вкладки до мене до суботи, то буде суспендований з братства і з У. Н. Союза. Хто не робить і не має гроший, то най повідомить, то за нього заплатить братство, лише мусить повідомити мене до визначеного часу під числом 306 S. Madison St. — І. Лаврук, секр.

ВЕСТ НЮТОН, ПА. Бр. св. о. Николая, від. 255 У. Н. С. повідомляє всіх своїх членів місцевих і позамісцевих, що річний мітинг відбудеться дня 8. мая с. р. в гавзі Николая Полюга. Вступ до братства даром, а до У. Н. С. після статута. Початок мітингу о годині 1. сполудня. — Ю. Хула, секр.

ШИКАГО, ІЛЛ. Бр. св. о. Николая, від. 106 У. Н. С. повідомляє всіх своїх членів, що квартальний мітинг відбудеться в неділю, дня 24. цвітня с. р. зараз по Службі Божій. Обовязком кождого члена на сей мітинг явитись, бо є так богато справ, що вимагається присутности всіх членів. Неявившийся член буде ставлений під кару 50 цнт. Довгуючі члени як не вирівнають своєї залеглости, без огляду зістануть суспендовані. — М. Паславський, секр.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА. Бр. св. Василія, від. 339 У. Н. С., подає до відома, що мітинг відбудеться в неділю, 24. цвітня с. р. о годині 2-гій сполудня в домі Укр. Громади на Саңті, під ч. 610 Саңт Америкен стріт. На сей мітинг проситься всіх членів явитись, бо є досить важних справ до полагодження. Головний Екзекутивний Уряд У. Н. Союза розіслав по всіх братствах і товариствах референдум до одобрення здвигнення всеукраїнського Сиротинця в Злучених Державах, в котрім всі сироти по членах У. Н. Союза, старці і каліки малиб мати приміщенє і рідну опіку. На сей мітинг проситься всіх членів прибути як один. — І. Сорока, предс.; І. Сорока (с. Мих.), кас.; В. Скольський, секр.

ФАРМИ НА ПРОДАЖ

близько фабрик вовняних.

13 акрів на 7 кімнат дім; корова, кінь, кури і тульси. Ціна $2500, готівки $1.000.

30 акрів, на 4 кімнат дім, 3 корови, кінь, теля, кури, тульса. Ціна $3.000, готівки $1500.

80 акрів, 3 корови, кінь, кури, 2 свині, тульса. Ціна $2500, готівки $1.500.

90 акрів, на 7 кімнат дім, 8 коров, 3 коні, 2 мули, всі тульса і фармерські машини; через дорогу до шапи. Ціна $8.500 за всьо, без стаку $4.500, половина готівкою.

68 акрів, на 7 кімнат дім і другі будинки. Ціна $2.000, готівки $1.000.

50 акрів, на 5 кімнат дім, стодола, урлик. Ціна $1.500, готівка $1.000.

Прошу приїзджати як найскорше, бо час пізний. Кара іде з Hartford, Conn. до Staffords Spring, а звідси джітні босом до Staffordville, Conn. — Хто хоче купити фарму, нехай удається до мене; я є сам фармером і поможу як свій чоловік і як сусід.

ЕВСТАХІЙ НИЧАЙ,

Box 56, Staffordville, Conn.

ВАЖНА І НАГЛА СПРАВА.

До тих, що повертають до краю.

Взиваеться всіх наших Родимців, котрі їдуть вже тепер до краю або думають в короткі виїхати, щоби в дуже важній справі подали нам сейчас свої і своїх товаришів адреси а отримають дуже важні інформації передовсім в справі паспортів і виїзду, без котрих безусловно не повинні пускатися в дорогу. Пишіть сейчас на адресу: UKRAINIAN IMMIGRATION BUREAU, 245 Court Street, Newark, N. J.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

Оголошення женитьби не приймається. — За оголошення пошукувань платиться 10 центів за стрічку (5 слів) за одно поміщення, за більше разів дається відповідний опуст. Дворазове оголошення з 5 стрічок $1.00.

Пошукую тітчаного брата ГРИГОРІЯ ЧОЛІЙ, зі села Волків, повіт Перемишляни, Галичина, про котрого не маю 7 літ жадної відомости. Він сам або хтоби подав мені його адресу, де він перебуває, отримає 10 долярів нагороди. Прошу зголоситись на адресу: PYLYPIW WASYL, American Ukrainian Bureau, 322 N. 8th St., Philadelphia, Pa. 93-4

САМОТНИЙ мущина рад би купити фарму із господарством від 3 до 5 тисяч долярів, в сусідстві українських фармерів. Не робить ріжниці в якім стейті, лиш аби була добра фарма. Прошу ласкаво голоситися на понизшу адресу: J. TORAK, Box 300, Moline, Ill. 93-4

Пошукую свого брата в дуже важній справі. Він походить з села Брідок, повіт Заставна, Буковина. Перебував в Мінеаполіс, Мінесота. Хтоби о нім знав або він сам, зволить зголоситися: MARIA KOLYBABA (з села Погорилівка), 266 Lake Street, Akron, Ohio. 94-95

ТРОК НА ПРОДАЖ

2½ тони ваги, марки "PACKARD", майже новий і в найліпшім стані за 900 долярів, т. зн. майже за половину ціни. Рідка нагода набути трок чи то для власного вжитку, чи на бизнес чи на перепродажу. Можна оглянути і випробувати. Зголошуйтесь або пишіть на слідуючу адресу: 94-96

J. F. MAXWELL,
455 Park Pl., Brooklyn, N. Y.